

Stand van zaken in het Buitenland van Rhoo

Het was landschapsarchitect Adriaan Geuze die ons eind 2012 opmerkzaam maakte op het bestaan van de polder Rhoo vlak tussen de plaatsen Rhoo en Albrandswaard. Volgens Geuze was de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap het aan haar stand verplicht zich in de kwestie rondom dit gebied te mengen, met als doel deze middeleeuwse aanwinpolder te behoeden voor afgraven danwel onder water zetten.

De provincie Zuid-Holland wilde de polder namelijk omvormen tot zoetwatermoeras ter compensatie van de Tweede Maasvlakte. Dit ondanks het oordeel van de rechter dat het verlies van Noordzeebodem (die door de aanleg van de Tweede Maasvlakte door opspuiten in land verandert), gecompenseerd moest worden door een ander stuk Noordzeebodem tot zeereservaat te 'verheffen'.

In een zaal vol boeren en buitenlui van het zogeheten Buitenland van Rhoo gaf de VNC te kennen wel een alternatief plan te willen schrijven. Daarin moest biodiversiteit de kerngraadmeter zijn en dienden nadrukkelijk Rode Lijstsoorten bediend te worden. Om de haalbaarheid te onderzoeken legden de boeren in Rhoo geld op tafel. De VNC bezocht het gebied met Grauwe Kiekendief - Kenniscentrum Akkervogels in verband met de onder druk staande akkervogels in Nederland en met het Louis Bolk Instituut vanwege de tachtig met uitsterven bedreigde akkerplanten van de rijke kleigrond. Beide organisaties betuigden zich enthousiast en zagen goede kansen om bedreigde akkervogels en -planten in de polder van Rhoo een goed vestigingsklimaat te geven.

De VNC oordeelde dat aan de belangrijkste voorwaarden was voldaan en dat er dus met steun van beide specialistenorganisaties een ecologisch verantwoord plan kon worden geschreven. Ook het architectenbureau van Adriaan Geuze was behulpzaam, met name door in de planvorming een zogenaamde 'leefbaarheidsdoelstelling' voor bewoners in het Rijnmondgebied in te brengen, zoals de recreatieve ontsluiting van de polder. De boeren uit Rhoo trokken opnieuw de beurs en de VNC kon beginnen met het schrijven van het plan.

Dit alternatieve plan 'Levend Buitenland van Rhoo' werd in 2014 gepresenteerd. Het vroeg nog heel wat voorlichting en lezingen om het omdenken van moeras naar een natuurrijk polderlandschap dat de cultuurhistorie van het gebied omarmde, tussen de oren te krijgen bij de gemeenteraden, Provinciale Statenleden, Tweede Kamerleden en bewindslieden, boeren en waterschap. Zoals het vaak gaat bij plannenschrijverij waren kwartiermakers en oud minister Cees Veerman nodig om het omdenken, vanuit een jarenlange bestuurlijke kennis, bestuurstechnisch en planologisch handvatten te geven.

De VNC presenteerde in 2014 haar alternatieve plan.

Toenmalig staatssecretaris Dijkma stelde vervolgens dat het nu een bottom-up-plan vanuit de streek was en dat niet nogmaals dezelfde fout moest worden gemaakt als destijds bij het moeras, toen de streek van bovenaf dwang op werd gelegd.

Een door Veerman geadviseerde coöperatie, bestaande uit lokale boeren, recreatieondernemers en natuurpartijen werd onder voorzitterschap van Gerard Doornbos - voorheen onder meer voorzitter van LTO Nederland en dijkgraaf van het Hoogheemraadschap Rijnland - opgericht om de uitvoering ter hand te nemen. De coöperatie werd en wordt bijgestaan door een consortium van deskundigen op het gebied van soortspecifieke knowhow. De VNC is als één van de consortiumpartijen nauw betrokken bij de uitvoering van haar geesteskind, samen met Sovon Vogelonderzoek Nederland, het Louis Bolk Instituut, Bureau Natuurbalans, de Wageningen Universiteit en Delphy Worldwide Expertise for Food & Flowers. In 2018 heeft dit consortium een streefbeeld ontwikkeld. Tijdens een recente rondleiding door het gebied werd stilgestaan bij de inmiddels geboekte resultaten, die er mogen zijn!

Veldexcursie augustus 2021

De partijen van het consortium lieten tijdens de excursie met het coöperatiebestuur zien waar zij in het Buitenland van Rhoo mee bezig zijn: de successen en de uitdagingen. Ieder draagt met zijn eigen expertise bij aan de ontwikkeling van het polderlandschap. Het in 2018 gepresenteerde streefbeeld vormt het uitgangspunt voor de natuur-, landbouw- en recreatiemaatregelen die in Rhoo zijn en nog zullen worden uitgevoerd.

Zo zijn in het Buitenland van Rhoo inmiddels vele landschapselementen aangelegd, waaronder een aantal brede natuurvriendelijke oevers, die nu al barsten van de biodiversiteit. Ook wordt geëxperimenteerd met diverse natuurvriendelijke vormen van landbouw. Er worden alternatieve, bloeiende gewassen ingezaaid zoals teunisbloemen, vlas, kidneybonen, bruine bonen, koolzaad en huttentut. Door deze bloeiende maaigewassen in te zaaien en kruidenrijke randen te laten staan komen er meer insecten in het gebied. Die zijn niet alleen nuttig bij de natuurlijke plaagbestrijding in de landbouwgewassen (waardoor er minder gespoten hoeft te worden), maar dienen ook simpelweg als vogelvoer, waardoor kuikens van bijvoorbeeld de Kievit gezond groot kunnen worden.

Bovendien voegen deze verschillende landbouwgewassen meer dynamiek toe aan het gebied omdat ze op verschillende momenten gezaaid worden, dichtgroeien, bloeien, en geoogst worden. Daardoor hebben grondbroedende vogels meer keuze in de percelen waar zij willen broeden of foerageren. De uitdaging is om bloeiende maaigewassen te vinden die niet alleen bijdragen aan de natuurdoelen, maar die ook qua rendement in de buurt komen van de gangbare landbouwgewassen zoals tarwe en aardappelen. De roep om meer duurzame landbouw wordt

vanuit de maatschappij steeds groter, maar het vindt nog nauwelijks op grote schaal plaats. Hier wel.

Even verderop zijn een paar jaar geleden de percelen met kleigrond opnieuw ingezaaid met een inheems mengsel voor kruidenrijk grasland. Deze weilanden hebben zich bijzonder goed ontwikkeld. Dit jaar is ook gestart met een onderzoek naar de voorkomende insecten in het Buitenland van Rhoo. Er wordt niet alleen gekeken welke soorten voorkomen, maar vooral ook hoeveel en waar. De komende jaren wordt het onderzoek uitgebreid. Dan moet bijvoorbeeld het verschil in aantallen insecten tussen akkers en kruidenrijk grasland duidelijk worden. Ook wordt komend jaar onderzocht hoe het maaibeheer van het kruidenrijk grasland zo insectvriendelijk mogelijk kan worden uitgevoerd. Uit een eerste inventarisatie van de wilde bijen in het gebied, is gebleken dat met name de in de polder voorkomende dijken voor de bijen erg belangrijk zijn. Waarschijnlijk mede omdat de steile, zonnige hellingen met af en toe onbedekte stukjes grond aantrekkelijk zijn om nesten te graven.

In het Buitenland van Rhoo liggen niet alleen ambitieuze doelstellingen voor broedende vogels, maar zijn er ook streefwaardes opgesteld voor doelsoorten in de wintertijd. Met name de wintervoedselvelden trekken in

Een akker met teunisbloemen, een alternatief bloeiend gewas.

Foto: Tim Leenders

Foto: Tim Leenders

De aangelegde brede natuurvriendelijke oevers barsten nu al van de biodiversiteit.

de winter veel vogels aan. De granen en andere zaaddragende gewassen op deze akkers worden bewust niet geoogst, zodat vogels zich er ook 's winters te goed aan kunnen doen. Veel putters en andere vinkachtigen weten de velden te vinden en de streefwaardes voor wintervogels worden al grotendeels gehaald. Toch zijn er nog zoektochten rond de wintervoedselvelden. Zo worden ze aan het begin van de winter al kaal gegeten, waardoor er aan het einde van de winter nauwelijks meer zaden te vinden zijn. Bovendien 'veronkruiden' de percelen erg snel, waarbij met name distel en herik zich snel weten uit te breiden. Daarom wordt er geëxperimenteerd met verschillende één- of tweejarige zaadmengsels, rotatiesystemen en methoden om onkruid te bestrijden, zonder gebruik van chemicaliën.

Veel moet nog gebeuren in de polder van Rhoo: nog meer nieuwe kruidenrijke randen, hoogstamboomgaarden omzoomd met heggen, en plasdrassloten zullen het raamwerk aan nieuwe landschapselementen compleet maken. Bemoedigend is het resultaat van de plasdrassloten die inmiddels zijn gerealiseerd. Ze staan van de oever tot aan de akkers vol met bloemenpracht. De steeds schaarser wordende Parnassia is terug op deze oorspronkelijk tot het estuarium behorende plek. Hiervoor zijn door slim maat- en graafwerk bewust kalkrijke lagen blootgelegd. Ten opzichte van de situatie van twee jaar geleden is er al een toename van honderden soorten planten met hun bijbehorende insecten. Maar ook het nu al sterk verminderde gebruik van chemie komt alle leven ten goede.

We houden u op de hoogte van de ontwikkelingen in het Buitenland van de Rhoo de komende jaren.

Veel putters en andere vinkachtigen weten de wintervoedselvelden al te vinden.

Foto: Valentijn de Plate